

Rzecznik Ubezpieczonych

www.rzu.gov.pl

Halina Olendzka

Warszawa, dnia 2009. 05.14

RU/126/BCH/09

**Pan
Cezary Grabarczyk
Minister Infrastruktury**

**Pan
Jan Vincent – Rostowski
Minister Finansów**

Szanowni Państwo Miłośnicy

Rzecznik Ubezpieczonych realizując swoje ustawowe obowiązki, zwrócił uwagę na fakt, iż działalność rzeczoznawców samochodowych i wydawane przez nich opinie są niezwykle ważnym i istotnym elementem procesu postępowania odszkodowawczego prowadzonego przez ubezpieczycieli, zarówno w ramach obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych, jak również w ramach dobrowolnego ubezpieczenia autocasco. Niejednokrotnie to właśnie profesjonalny rzeczoznawca jest w stanie odtworzyć – jeśli występują wątpliwości – faktyczny przebieg zdarzenia, jak również ustalić rozmiar powstałych w jego wyniku uszkodzeń, co w konsekwencji umożliwi klasyfikację szkody i koszt jej usunięcia. Rzeczoznawcy samochodowi często przygotowują również ekspertyzy dotyczące możliwości powstania szkody w okolicznościach podanych przez poszkodowanego czy też ubezpieczającego (zarówno w ramach ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych, jak również w ramach dobrowolnego ubezpieczenia autocasco). W walce z przestępczością ubezpieczeniową jest to niezwykle ważny i istotny fragment ich działalności, często umożliwiający wykrycie usiłowania popełnienia przestępstwa oszustwa ubezpieczeniowego.

W prowadzonych postępowaniach skargowych, Rzecznik zauważył, iż niejednokrotnie, gdy spór dotyczy konkretnego stanu faktycznego zdarzają się sytuacje znacznych różnic w opiniach formułowanych przez rzeczoznawców analizujących konkretną

sprawę. Ekspertyza rzeczoznawcy przygotowana na zlecenie zakładu ubezpieczeń w kwestii dotyczącej np. wyliczenia wartości kosztów naprawy, znacznie odbiega i różni się od ekspertyzy przygotowanej przez rzeczoznawcę działającego na zlecenie poszkodowanego. Takie rozbieżności w ekspertyzach mają negatywne skutki dla zlecających wykonanie opinii w tym szczególnie dla poszkodowanych. Przejawiają się one choćby w postaci wydłużenia postępowania, np. poprzez powołanie kolejnego rzeczoznawcy, naliczanie odsetek za zwłokę lub w skrajnych przypadkach konieczność wkraczania na drogę postępowania przed sądem powszechnym, celem dokonania ostatecznych rozstrzygnięć, co w konsekwencji powoduje, iż koszty postępowania likwidacyjnego znacząco wzrastają. W rezultacie dostrzeganych problemów osłabieniu ulega wizerunek i ocena zarówno całego środowiska rzeczoznawców jak i branży ubezpieczeniowej i motoryzacyjnej.

Profesjonalnie wykonywane opinie i oceny dotyczące zagadnień motoryzacyjnych są potrzebne, tak dla użytkowników samochodów, jak dla zakładów ubezpieczeń, producentów oraz warsztatów naprawczych, jak również dla organów ścigania oraz sądów prowadzących sprawy związane z kolizjami i wypadkami drogowymi. Niezwykle istotna funkcja, jaką pełnią rzeczoznawcy powoduje, iż osoby które zajmują się powyższą działalnością powinny być wybitnej klasy specjalistami, których cechować powinna rzetelność, solidna wiedza, szczególna staranność, etyka oraz bezstronność, jak również wysokie standardy w prowadzonych badaniach i formułowanych ocenach. W przypadku dopuszczenia się przez rzeczoznawców błędów w sztuce powinna istnieć możliwość pociągnięcia ich do odpowiedzialności cywilnej.

Obecne przepisy normujące działalność rzeczoznawców samochodowych zostały określone w art. 79a ustawy z dnia 20 czerwca 1997 roku Prawo o ruchu drogowym (tekst jednolity Dz. U. z 2005 roku, Nr 108, poz. 908 z późn. zm.). Normy prawne zawarte w przywołanym przepisie nie wykluczają z tej działalności osób, które świadczą usługi rzeczoznawców w ramach działalności gospodarczej, a nie poddały się procedurze certyfikacji bądź też nie spełniają innych kryteriów przewidzianych ustawą (np. 5-letnia praktyka zawodowa w dziedzinie związanej z motoryzacją). Tym samym osoby niespełniające wskazanych wyżej wymagań, mogą wykonywać działalność rzeczoznawczą bowiem w obecnie obowiązujących uregulowaniach brak jest zapisów, zgodnie z którymi tytuł zawodowego rzeczoznawcy samochodowego podlegałby ochronie prawnej.

Powyższe przepisy nie nakładają również wymogu, aby osoba zajmująca się rzeczoznawstwem samochodowym miała obowiązek zawarcia obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone w związku wykonywaniem czynności

rzeczoznawstwa. Biorąc pod uwagę masową liczbę kolizji i wypadków drogowych, oraz wydawanych w związku z tym opinii przez rzeczoznawców samochodowych, znaczenie tych ekspertyz dla całego procesu likwidacji szkód komunikacyjnych oraz możliwość popełnienia błędu, który może skutkować wystąpieniem szkód, w opinii Rzecznika wymaga wprowadzenia do systemu prawnego ubezpieczenia, które kompensowałyby uszczerbki majątkowe wyrządzone przez takie osoby. Powszechnie stosowanym rozwiązaniem dla różnych grup zawodowych jest ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej, które jak pokazuje doświadczenie jest jednym z najlepszych instrumentów zabezpieczających przed skutkami błędów potencjalnych zleceniobiorców usług, a więc zarówno przedsiębiorców jak i konsumentów.

Obecnie obowiązujące przepisy regulujące działalność rzeczoznawców samochodowych nie normują również tak istotnej sprawy, jaką jest kwestia odpowiedzialności zawodowej osób wykonywujących ekspertyzy dotyczące rzeczoznawstwa samochodowego.

W ocenie Rzecznika, obecnie obowiązujące unormowania prawne dotyczące działalności rzeczoznawców samochodowych, ze względu na zakres czynności prowadzonych przez rzeczoznawców oraz ich znaczenie zarówno w procesie likwidacji szkód komunikacyjnych, jak również podczas procesów sądowych zarówno cywilnych jak i karnych są zdecydowanie niewystarczające.

Mając zatem na uwadze uzasadniony interes i ochronę praw osób ubezpieczających, ubezpieczonych, uposażonych lub uprawnionych z umów ubezpieczenia, Rzecznik Ubezpieczonych proponuje uregulować działalność rzeczoznawców samochodowych na wzór unormowań regulujących działalność zawodową rzeczoznawców majątkowych, które są określone w przepisach ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 roku o gospodarce nieruchomościami (tekst jednolity Dz. U z 2004 roku, nr 261, poz. 2603 z późn. zm.). Regulacje powyższe są w ocenie Rzecznika konieczne ze względu na rozstrzygające znaczenie opinii i ekspertyz rzeczoznawców samochodowych w odniesieniu do likwidacji szkód komunikacyjnych, rekonstrukcji kolizji oraz wypadków drogowych jak również problemów związanych z występującą w obrocie patologią jaką jest przestępczość ubezpieczeniowa. Regulacje te są również niezbędne ze względu na odpowiedzialność, jaka ciąży na osobach wykonujących czynności z zakresu: techniki samochodowej, ruchu drogowego w tym rekonstrukcji kolizji i wypadków drogowych oraz wyceny wartości oraz kosztów, jakości i sposobów napraw pojazdów samochodowych. Zaproponowane przez Rzecznika rozwiązania mają zatem na celu podniesienie kwalifikacji oraz zobiektywizowanie opinii wydawanych przez rzeczoznawców

samochodowych, tak aby ekspertyzy przygotowywane przez nich były sporządzane przez osoby o niekwestionowanych kwalifikacjach zawodowych i w konsekwencji, aby nie było tak znaczących rozbieżności w trakcie likwidacji szkód komunikacyjnych, zarówno na etapie prowadzonego postępowania likwidacyjnego przez zakłady ubezpieczeń, jak również podczas postępowań sądowych.

Rzecznik proponuje zatem, aby rzeczoznawcą samochodowym była osoba posiadająca uprawnienia zawodowe nabyte z dniem wpisu do centralnego rejestru rzeczoznawców po spełnieniu określonych wymagań. Tytuł rzeczoznawcy samochodowego podlegałby ochronie prawnej. Proponuje się również, aby biegli sądowi wykonujący czynności z zakresu rzeczoznawstwa samochodowego byli powoływani spośród osób posiadających uprawnienia zawodowe. Rzecznik postuluje również, aby rzeczoznawcy samochodowi mieli obowiązek zawarcia obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone w związku z wykonywaniem czynności rzeczoznawstwa samochodowego, z odpowiednią sumą gwarancyjną.

W przedstawionym projekcie ustawy proponuje się również wprowadzenie odpowiedzialności zawodowej dla rzeczoznawców, którzy nie wypełnialiby obowiązków nakreślonych ustawą, tzn. nie wykonywaliby swojej działalności zgodnie z zasadami prawa, standardami zawodowymi oraz zasadami etyki zawodowej, nie doskonaliłyby swoich umiejętności zawodowych oraz nie posiadaliby obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej.

Szczegółowe propozycje wraz z uzasadnieniem zostały przedstawione w załączonym ramowym projekcie ustawy o zmianie ustawy - Prawo o ruchu drogowym oraz o niektórych innych ustaw.

Chcąc krótko przybliżyć cechy opisujące praktykę likwidacji szkód komunikacyjnych w Polsce, należy przede wszystkim zwrócić uwagę na wyjątkowo słabą pozycję poszkodowanego w procesie likwidacji szkody. Podczas typowego przebiegu likwidacji szkody, poszkodowany jest całkowicie pozbawiony należytej pomocy eksperckiej, a wstępuje w spór z profesjonalistą – zakładem ubezpieczeń – dysponującym szerokim zapleczem zarówno finansowym jak i kadrowym. Analizując skargi kierowane do Rzecznika coraz częściej zauważalna jest konieczność wprowadzenia do procesu likwidacji szkód komunikacyjnych, niezależnego, obiektywnego w ocenach podmiotu, który bezstronnie mógłby opiniować lub proponować, ustalenia dotyczące wysokości odszkodowania w zakresie dotyczącym zniszczenia lub uszkodzenia pojazdu.

Wzorem do naśladowania może być tutaj model niemiecki procesu likwidacji szkody, gdzie poszkodowany dochodzący odszkodowania w ramach ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych ma niekwestionowane prawo do zwrócenia się na koszt sprawcy (de facto zakładu ubezpieczeń w ramach jego odpowiedzialności gwarancyjnej) do niezależnego eksperta, który w jego imieniu sporządzi ocenę techniczną i kosztorys naprawy. Wówczas rola ubezpieczyciela nie polega na jednostronnym ustalaniu swoich własnych zobowiązań (tak jak ma to obecnie miejsce w polskim modelu procesu likwidacji szkody i w konsekwencji powoduje potencjalny konflikt interesów), ale wypłaceniu odszkodowania w oparciu o opinię niezależnego, obiektywnego i profesjonalnego podmiotu. Jako inny przykład, gdzie niezwykle istotna jest rola niezależnego eksperta można podać model hiszpański procesu likwidacji szkody w ramach OC sprawcy kolizji czy też wypadku drogowego. W modelu tym ubezpieczyciel sam powołuje obiektywnego rzeczoznawcę, który zlecenie realizuje bez wytycznych ubezpieczyciela, czyli jest podmiotem całkowicie niezależnym.

Jednocześnie z przedstawionymi propozycjami dotyczącymi uregulowania kwestii rzeczoznawców samochodowych w celu należytego umocowania ich na rynku ubezpieczeniowym Rzecznik, celem usprawnienia i uporządkowania procesu likwidacji szkód komunikacyjnych dodatkowo proponuje wprowadzenie do polskiego systemu prawa rozwiązań dających poszkodowanemu możliwości skorzystania z usług niezależnego eksperta, oraz obowiązku pokrywania przez zakłady ubezpieczeń kosztów ponownych „weryfikacyjnych opinii” rzeczoznawców.

Szczegółowe propozycje rozwiązań zostały przedstawione w projekcie ustawy o zmianie ustawy - Prawo o ruchu drogowym oraz o zmianie niektórych innych ustaw, który stanowi załącznik do niniejszego pisma. W uzasadnieniu projektu szerzej zostały zaprezentowane argumenty dotyczące konieczności zmian sygnalizowanych powyżej, jak również zaprezentowane zostały proponowane rozwiązania legislacyjne.

Przedstawiając niniejszą propozycję zmian, który mają na celu poprawienie pozycji poszkodowanego w procesie likwidacji szkody, Rzecznik dostrzega potrzebę przeprowadzenia dyskusji na powyższy temat wszystkich zainteresowanych środowisk, zarówno zrzeszających rzeczoznawców, przedsiębiorców zajmujących się naprawą pojazdów mechanicznych, ubezpieczycieli, przedstawicieli administracji rządowej, organizacji, stowarzyszeń konsumentów jak również innych podmiotów zainteresowanych omawianą problematyką. Ze strony swojego urzędu służę pomocą w zakresie potrzebnych w naszej ocenie prac legislacyjnych związanych z wyżej przedstawionymi zagadnieniami.

Załączniki:

1. Projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ruchu drogowym oraz niektórych innych ustaw;
2. Uzasadnienie do projektu ustawy.

Do wiadomości:

- Pan Stanisław Kluza – Przewodniczący Komisji Nadzoru Finansowego;
- Pan Zbigniew Chlebowski – Przewodniczący Sejmowej Komisji Finansów Publicznych;
- Pan Mirosław Sekuła – Przewodniczący Sejmowej Komisji Nadzwyczajnej „Przyjazne Państwo”;
- Pan Zbigniew Rynasiewicz - Przewodniczący Sejmowej Komisji Infrastruktury;
- Pan Jan Grzegorz Prądyński- Wiceprezes Polskiej Izby Ubezpieczeń;
- Pan Emil Wolski – Prezes Stowarzyszenia Rzecznawców Techniki Samochodowej i Ruchu Drogowego EKSPERTMOT;
- Pan Andrzej Witkowski – Prezes Polskiego Związku Motorowego;
- Pan Roman Kantorski - Prezes Polskiej Izby Motoryzacji;
- Pan Andrzej Zemlak – Kierownik Centrum Certyfikacji Rzecznawców Polskiego Związku Motorowego, Pełnomocnik Prezesa PZM ds. Systemu Jakości;
- Europejskie Centrum Certyfikacji Rzecznawców i Specjalistów Techniki Samochodowej TÜVPOL;
- Pan Andrzej Duch – Przewodniczący Ogólnopolskiej Komisji Rzemiosł Motoryzacyjnych przy Związku Rzemiosła Polskiego w Warszawie;
- Pan Jan Klimek – Prezes Zarządu Izby Rzemieśniczej oraz Małej i Średniej Przedsiębiorczości w Katowicach;
- Pan Tadeusz Zdunek – Przewodniczący Wojewódzkiej Komisji Branży Motoryzacyjnej Pomorskiej Izby Rzemieśniczej Małych i Średnich Przedsiębiorstw w Gdańsku.